

STUDIJŲ KOKYBĖS VERTINIMO CENTRAS

EUROPOS HUMANITARINIO UNIVERSITETO
KETINAMOS VYKDYTI STUDIJŲ PROGRAMOS
TARPTAUTINĖ TEISĖ IR EUROPOS SĄJUNGOS TEISĖ
VERTINIMO IŠVADOS

Grupės vadovas: doc. dr. Tomas Bagdanskis

Grupės nariai: prof. dr. Regina Valutytė

Sandra Matoškaitė

Vilnius
2019

DUOMENYS APIE ĮVERTINTĄ PROGRAMĄ

Studijų programos pavadinimas	<i>Tarptautinė teisė ir Europos sąjungos teisė</i>
Studijų krypčių grupė	Teisė (K)
Studijų kryptis	Teisė (K01)
Studijų programos rūšis	Universitetinės studijos
Studijų pakopa	Vientisosios studijos
Studijų forma (trukmė metais)	Nuolatinė (5 m.) Ištęstinė (6 m.)
Studijų programos apimtis kreditais	300
Suteikiamas laipsnis ir (ar) profesinė kvalifikacija	Teisės magistras

TURINYS

TURINYS	3
I. ĮŽANGA	4
II. PROGRAMOS ANALIZĖ	4
2.1. Programos tikslai ir studijų rezultatai	4
2.2. Programos sandara	9
2.3. Personalias	13
2.4. Materialieji ištekliai	16
2.5. Studijų eiga ir jos vertinimas	17
2.6. Programos vadyba	20
III. REKOMENDACIJOS	22
IV. APIBENDRINAMASIS ĮVERTINIMAS	25

I. ĮŽANGA

EHU ketinamos vykdyti vientisųjų studijų programos *Tarptautinė teisė ir Europos Sąjungos teisė* (toliau – Programa) išorinio vertinimo išvados parengtos ekspertų grupei vykdant programos vertinimą Studijų kokybės vertinimo centro prašymu.

Šių išorinio vertinimo išvadų tikslas – pateikti išsamią ketinamos vykdyti programos analizę bei įvertinti jos kokybę pagal šias sritis: 1) programos tikslai ir studijų rezultatai; 2) programos sandara; 3) personalas; 4) materialieji ištekliai; 5) studijų eiga ir jos vertinimas; 6) programos vadyba. Vertinimo išvadų pabaigoje pateikiamos rekomendacijos bei apibendrinamasis vertinimas.

Išorinis programos vertinimas vyko dviem etapais. Pirmiausia, ekspertai susipažino su ketinamos vykdyti studijų programos aprašu. Po to, 2018 m. spalio 25-26 d., siekiant išsiaiškinti programos apraše nepateiktą ar nepilnai pateiktą informaciją, vyko ekspertų vizitas į studijų programą ketinančią vykdyti instituciją – Europos humanitarinį universitetą (toliau – EHU).

2019 m. vasario mėnesį ekspertų grupė atliko antrojo, pataisyto Programos aprašo vertinimą. Įvertinę antrą aprašą, ekspertai keitė vertinimo balus.

II. PROGRAMOS ANALIZĖ

2.1. Programos tikslai ir studijų rezultatai

Programos apraše ketinamos vykdyti Programos poreikis yra grindžiamas ne rinkos analize, o specialistų reikalingumo prezumpcija. Studijuoti vientisųjų studijų programoje, kuri orientuota į tarptautinės bei Europos Sąjungos teisės srities specialistų rengimą, Programos rengėjai siekia pritraukti studentus iš Baltarusijos. Programos rengėjai preziumuoja, kad Programos poreikį iš esmės lemia politinė situacija Baltarusijoje, būtinybė derinti nacionalinę teisę su tarptautine teise ir nuolat kintanti teisinė aplinka. Programos poreikis negrindžiamas panašių studijų programų Baltarusijoje ar kitose valstybėse analize, ketinamos vykdyti Programos konkurencinio pranašumo bruožais, ar žmogiškųjų išteklių stebėsenos duomenimis, kaip reikalaujama registruojant studijų programas. Nors socialiniai partneriai įtaigiai pagrindžia prezumpciją, kad studentų strateginio ir kritinio mąstymo gebėjimai bei tarptautinės ir Europos teisės žinios yra esminiai Programos absolventų privalumai darbo rinkoje, lyginant su Baltarusijoje studijas baigusiais absolventais, Programos poreikio pagrindimą Programos apraše reikėtų tikslinti, siekiant tinkamai atspindėti ketinamos vykdyti Programos konkurencingumą

rinkoje. Reikia sutikti, kad atsižvelgiant į universiteto profilį ir programos orientaciją į konkrečios valstybės (šiuo atveju Baltarusijos rinką) rinką, programos poreikio pagrindimas pateikiant žmogiškųjų išteklių stebėsenos duomenis būtų sunkiai įmanomas. Visgi Programos privalumų (skirtumų) pristatymas, lyginant jos komponentus su teisės programomis Baltarusijoje, kuriose yra dėstoma tarptautinė, o gal net ir ES teisė, leistų pademonstruoti programos išskirtinumą.

Programos tikslas ir numatomi studijų rezultatai formaliąja prasme atitinka studijų rūšies (universitetinės studijos), studijų pakopos (antrosios pakopos) reikalavimus bei 7-tą Lietuvos kvalifikacijų sandaros lygį lygį. Vertinant pirmąjį aprašą buvo nustatyta, jog numatomi Programos studijų rezultatai, kurie pasiekiami per atitinkamų dalykų (modulių) rezultatus bei Programos turinį, tik iš dalies derėjo su suteikiama kvalifikacija, kadangi Programa neatliepė Lietuvos teisės aktais nustatytų profesinių kvalifikacijos reikalavimų. Šis vertinimas keičiasi atlikus esminius žemiau detalizuojamus pokyčius Programos apraše.

Teisės krypties studijų aprašo 21 p. numatoma, kad “baigę teisės studijų krypties studijas asmenys bus parengti tokių teisinių profesijų kaip teisėjas, advokatas, prokuroras, antstolis, notaras profesinei veiklai”. Apraše minima profesinė veikla išties yra plati, tačiau ji neapėmia visų galimų teisinių profesijų. Kaip pažymėta tame pačiame Aprašo punkte, “Teisės studijų krypties absolventas gali dirbti ir bet kokią kitą teisinių žinių ir įgūdžių reikalaujantį valstybės tarnautojo ar darbuotojo (teisininko, juriskonsulto, teisės patarėjo, teisės referento ir panašiai) darbą viešajame, nevyriausybiniam ar privačiajame sektoriuje”. Taigi Aprašas reikalauja užtikrinti, kad teisės krypties studijas baigęs absolventas turėtų bent tokį teisinių žinių ir gebėjimų spektrą, kuris sudarytų prielaidas dirbti teisėju, advokatu, prokuroru, antstoliu, notaru.

Vertinant, studijų Programos atitikimą šiam reikalavimui, svarbu identifikuoti, kokių konkrečiai žinių ir gebėjimų absolventui reikia, kad jam būtų pagrįstai pripažinta teisininko kvalifikacija. Teisės krypties studijų aprašo 24.1.2 p. reikalaujama, kad asmenys, baigę pirmosios studijų pakopos teisės studijų krypties universitetines studijas, žinotų “nacionalinės konstitucinės ir ordinarinės teisės principus ir svarbiausių institutų turinį”. Aprašo 20.1 p. patikslinama, kad teisės krypties studijų Programos teorinė sritis turi apimti inter alia “teisės teorijos ir filosofijos, teisės istorijos žinias, valstybės sąrangos pagrindus, konstitucinės teisės principus, tarptautinių darinių veikimo principus, baudžiamosios justicijos, privatinės teisės, viešosios teisės principus ir jos teisinių institutų turinį”. Ši nuostata iš esmės atspindi Lietuvos Respublikos Konstitucinio teismo 2008 m. vasario 20 d. nutarime suformuluotą praktiką, kurioje teismas įvardina universitetinių teisės studijų, atitinkančių visaverčio aukštojo universitetinio teisinio išsilavinimo sampratą, branduolį sudarančius dalykus (8.5 p.) ir kartu pažymi, kad šie

dalykai yra studijuotini pirmojoje pakopoje pagal universitetinių teisės krypties bakalauro studijų programą (9.3.2 p.).

Minėtame nutarime Konstitucinis teismas pažymi, kad “pagal susiklosčiusią tradiciją ir susiformavusią visaverčio aukštojo universitetinio teisinio išsilavinimo sampratą tokie pagrindiniai studijų dalykai <...> yra teisės teorija, teisės istorija, konstitucinė teisė, administracinė ir administracinio proceso teisė, finansų teisė, baudžiamoji ir baudžiamojo proceso teisė, civilinė ir civilinio proceso teisė, darbo teisė, tarptautinė viešoji teisė; Europos Sąjungos teisės normoms tapus Lietuvos Respublikos teisinės sistemos dalimi, tokiu studijų dalyku tapo ir Europos Sąjungos teisė”.

Taip pat atkreiptinas dėmesys, kad tam tikroms teisinėms profesijoms, kaip pastebėta ir Teisės krypties studijų aprašo 21 punkte, konkrečius kvalifikacijos reikalavimus numato kiti teisės aktai. Pvz., 2002 m. spalio 4 d. Nr. 1568 Vyriausybės nutarimu yra patvirtinti kvalifikaciniai aukštojo teisinio išsilavinimo reikalavimai asmenims, norintiems įstatymų nustatyta tvarka eiti teisėjo pareigas. Nutarimo 3 p. įvardijami konkretūs studijų dalykai ir jų apimtys kreditais, kuriuos turi būti studijavęs ir už juos atsiskaitęs asmuo, norintis eiti teisėjo pareigas. Į šių dalykų sąrašą patenka: administracinė ir administracinio proceso teisė – ne mažiau kaip 6 kreditai (9 ECTS), baudžiamoji teisė – ne mažiau kaip 10 kreditų (15 ECTS), baudžiamojo proceso teisė – ne mažiau kaip 6 kreditai (9 ECTS), civilinė teisė – ne mažiau kaip 10 kreditų (15 ECTS), civilinio proceso teisė – ne mažiau kaip 6 kreditai (9 ECTS), darbo teisė – ne mažiau kaip 4 kreditai (6 ECTS), konstitucinė teisė – ne mažiau kaip 4 kreditai (6 ECTS), teisės teorija – ne mažiau kaip 4 kreditai (6 ECTS), tarptautinė viešoji teisė – ne mažiau kaip 3 kreditai (4,5 ECTS), Europos Sąjungos teisė – ne mažiau kaip 3 kreditai (4,5 ECTS).

Vertinant pirminį Programos aprašą buvo nustatyta, jog Programoje nebuvo numatyti tokie studijų dalykai kaip administracinė teisė, administracinis procesas, finansų teisė (numatyta tarptautinė finansų teisė). Darbo teisė buvo nurodoma tik kaip alternatyviai pasirenkamas dalykas, kas lėmė pagrindinių teisės krypties mokslinių žinių ir būtinų gebėjimų trūkumą. Taip pat buvo nustatyta, kad programa neatliepia visų specialiųjų kvalifikacinių reikalavimų (dažniausiai dėl dalyko apimties), suformuluotų norintiems užsiimti teisėjo profesine veikla, kuri minima kaip viena iš teisinių profesijų Teisės krypties studijų aprašo 21 p. Šis reikalavimas buvo taikomas, kadangi Programos rengėjai buvo numatę, jos ruošia plataus spektro teisininkus, galinčius užsiimti bet kokia profesine veikla.

Taip pat atkreiptinas dėmesys, kad kai kurių dalykų, numatytų pirminiame programos apraše, apimtis (pvz., Lyginamajai baudžiamajai teisei ir bylinėjimuisi buvo skiriami 3 ECTS, suplanuotos 24 kontaktinės valandos su studentais) leido tik paviršutiniškai susipažinti, o ne

įsigilinti į svarbiausių konkrečios ordinarinės teisės principų ir institutų turinį, kas ypač reikšminga užsiimant Teisės krypties studijų aprašo 21 p. minima profesine veikla. Programos modeliavimas, didesnę svorį suteikiant ne viešajai, o privatinei teisei, galėjo būti paaiškinamas tuo, kad, kaip akcentavo ekspertams socialiniai partneriai, Programą baigę absolventai dirbs privačiame sektoriuje. Visgi esant tokiai Programos studijų dalykų rezultatų visumai ne tik nebuvo tenkinami minimalūs Programos dalykinės sandaros reikalavimai, bet iš dalies nebuvo pasiekiamas ir Programos rengėjų užsibrėžtas Programos tikslas – siekti rengti specialistus ir tyrėjus, gebančius savarankiškai dirbti “pagal kitas specialybes, reikalaujančias teisės srities žinių ir kompetencijų, kuriose dirbti suteikia teisę ir sudaro prielaidas teisės magistro diplomą”.

Antrajame programos apraše šie trūkumai yra ištaisyti. Programos plane suplanuoti dėstyti visi Konstitucinio teismo įvardinti visaverčiui aukštajam universitetiniam teisiniam išsilavinimui užtikrinti būtini dalykai. Šių dalykų apimtis yra žymiai padidinta, kad atitiktų minimalų Vyriausybės nustatytą specialiųjų studijų dalykų apimtį taip užtikrinant, kad vienpakopį teisinį išsilavinimą įgijęs asmuo įgytų pakankamas specialiąsias teises žinias ir įgūdžius, leidžiančius spręsti sudėtingus kompleksinius teisinius klausimus.

Be to, atkreiptinas dėmesys, kad Programos branduolį sudaro ne Lietuvos, o Baltarusijos teisė. Nei Lietuvos konstitucinės teisės, nei kitų specialiųjų dalykų, kurių žinios yra būtinos užsiimant teisine profesine veikla Lietuvoje, Programoje nėra numatoma studijuoti. Dėstomų dalykų, kurie siejasi su nacionaline teise (pvz., Civilinė teisė, Šeimos ir paveldėjimo teisė), studijų rezultatai demonstruoja, kad baigęs studijas asmuo turės specialias žinias apie Baltarusijos, ne Lietuvos nacionalinę teisę. Lyginamojo pobūdžio studijų dalykų (pvz., Lyginamosios baudžiamosios teisės ir bylinėjimosi, Lyginamosios konstitucinės teisės), rezultatai taip pat siejami su žinių apie Baltarusijos teisę, praturtintų kitų (pasirinktų) nacionalinių jurisdikcijų pavyzdžiais, įsisavinimu. Siūlomas studijų dalykas “Lietuvos teisinė sistema” (6 ECTS), kuriuo siekiama suteikti supratimą apie Lietuvos viešąją ir privačią teisę, kad šias žinias studentai galėtų naudoti lyginamuoju aspektu, yra pasirenkamasis.

Ypatingas dėmesys Baltarusijos teisei lyginamosios ir transnacionalinės teisės kontekste, taip ne tik suteikiant profesines žinias ir gebėjimus, bet ir ugdant studentų kritinį mąstymą. Ekspertų grupės manymu, yra logiškas sprendimas orientuojantis į specifinę darbo rinką ir dera su aukštosios mokyklos misija – ugdyti kritiškai mąstančius, kūrybingus ir atsakingus individus, kurie prisidėtų prie demokratiškos ir laisvos Baltarusijos kūrimo. Aukštosios mokyklos misija yra nukreipta į Baltarusijos valstybės gerovės kūrimą, EHU save įvardina kaip baltarusišką universitetą, o Programa orientuota į specialistų, reikalingų šiai valstybei, rengimą, taip sukuriant eksteritorialumo įspūdį.

Teisės krypties studijų aprašo 24.1.2 p. nenurodo, kurios valstybės “nacionalinės” teisės žinios turėtų būti suteikiamos. Programos rengėjų manymu, ši formulotė leidžia Lietuvoje įgyvendinti programas, kurių branduolį sudaro kitų valstybių teisės studijos. Antrajame programos apraše programos rengėjai patikslina, kad “Programos tikslas neapima teisininkų, galinčių vykdyti Lietuvos Respublikos įstatymais reglamentuojamą teisinę veiklą Lietuvoje, rengimo”.

Ekspertų manymu, Teisės krypties studijų aprašo 24.1.2 p. įtvirtintas “nacionalinės” teisės terminas turėtų būti aiškinimas kaip reikalaujantis, jos Programos branduolį sudarytų Lietuvos teisės žinios, nes būtent šios žinios yra esminės užsiimant teisine profesine veikla Lietuvoje (pvz., Lietuvoje dirbant advokatu, teisėju, notaru). Visgi Lietuvos teisės kaip nacionalinės teisės elementą laikyti *sine qua non* registruojant šią Programą, įgyvendinamą ypatingą misiją vykdančio, specifinės politinio režimo įtakojamos darbo rinkos poreikius atliepančio ir didelį tarptautinės bendruomenės palaikymą turinčio universiteto, reikštų užkirsti kelią tokiam universitetui vykdyti savo misiją. Atsižvelgiant į tai, kad Programos rengėjai užtikrina minimalius Lietuvos Respublikos Konstitucinio teismo įvardintus reikalavimus Programos sandarai, kartu garantuoja, kad Programą baigę asmenys bus įgyję specialiųjų žinių ir kritinio mąstymo įgūdžių, kertinių užsiimant teisininko profesine veikla, taip pat aiškiai ir nedviprasmiškai skelbia, kad Programą baigę absolventai Lietuvoje negalės užsiimti Teisės krypties studijų aprašo 21 p. paminėta profesine veikla, šios Programos studijų rezultatai, kurie pasiekiami per atitinkamų dalykų (modulių) rezultatus bei Programos turinį, laikytini derančiais su suteikiama kvalifikacija.

Svarbia Programos sudėtine dalimi rengėjai laiko absolventų pedagoginių įgūdžių įgijimą, suteikiantį galimybę perduoti žinias ir įgūdžius kitoms studentų kartoms. Šio tikslo realizavimas pirmajame Programos apraše neatsispindėjo nei numatomų Programos studijų rezultatuose, nei atskiruose studijų dalykuose. Užpildydami šį trūkumą antrame Programos apraše Programos rengėjai įtraukia dalyką “Praktika ir Teisinių tyrimų metodologija ir pedagoginiai metodai” (10 ECTS), pedagoginių kompetencijų ugdymo strategija atsispindi papildomai pateiktame studijų dalyko apraše. Atitinkamai šis pokytis turėtų atsispindėti ir programos studijų planuose (pateiktuose planuose numatytas studijų dalykas “Profesinė praktika ir Teisinių tyrimų metodologija (metodai)”).

Pasitaiko ir kitų taisytinių netikslumų apibrėžiant studijų dalykų rezultatus. Pvz., studijų dalyko tikslas nekoreliuoja su turiniu ir siekiamais rezultatais (pvz., Tarptautinis civilinis bylinėjimasis ir komercinis arbitražas).

Pataisymai, atlikti atsižvelgiant į ekspertų rekomendacijas

Antrame Programos apraše Programos rengėjai atsižvelgė į komentarus dėl programos turinio atitikimo profesiniams reikalavimams. Vertinant pateiktą ketinamos vykdyti programos studijų planą, galima daryti išvadą, kad pakoreguota programa iš esmės numato visus pagrindinius studijų dalykus. Būtinųjų studijų dalykų apimtis žymiai padidinta ir yra pakankamos apimties, kad studijęs baigęs asmenys įgytų specialiųjų žinių ir gebėjimų, reikalingų užsiimti profesine teisine veikla. Programos studijų dalykų aprašai buvo atnaujinti, atsižvelgiant į esminius pokyčius studijų plane. Programos rengėjai įtraukė dalyką “Praktika ir Teisinių tyrimų metodologija ir pedagoginiai metodai” ir pateikė atitinkamą studijų dalyko aprašą, visgi šis pokytis liko neatsispindėti programos studijų planuose.

Pagrindinės srities stiprybės

- Programa konceptualiai dera su aukštosios mokyklos misija ir jos strategija.
- Programoje aiškiai identifikuota geografiškai apibrėžta tikslinė studentų grupė ir absolventų įsidarbinimo galimybės.

Pagrindinės srities silpnybės

Programa šioje srityje turi žemiau nurodytus trūkumus, t.y.:

- Ketinamos vykdyti Programos poreikis grindžiamas tik iš dalies – specialistų reikalingumo prezumpcija, o ne rinkos analize (rinka galėtų būti ištirta bent siūlomų studijuoti programų lyginimo aspektu) (**iš dalies atsižvelgta**).
- Tikslas formuoti pedagoginius įgūdžius neatspindėtas nei bendruose Programos, nei atskirų dalykų studijų rezultatuose (**atsižvelgta**).
- Programa neužtikrina, kad absolventai įgytų bent bazines žinias apie Lietuvos teisinę sistemą

2.2. Programos sandara

Išanalizavus Programą galima daryti išvadą, kad jos sandara atitinka Lietuvos Respublikoje galiojančius formaliuosius universitetinėms vientisųjų studijų programoms keliamus reikalavimus. Programos apimtis yra 300 kreditų, nuolatinės studijos trunka 10 semestrų, iššęstinės studijos yra 12 semestrų trukmės. Nuolatinė studijų plane visi semestrai apima po 30 kreditų. Iššęstinių studijų plane didžiausias krūvis studentams tenka 9 ir 12

semestrus, kurie apima po 30 kreditus. Programos apimtis yra pakankama numatytiems studijų rezultatams pasiekti.

Pagal ketinamos vykdyti Programos aprašą dalykai yra skirstomi į penkis dalykų blokus. Bendrųjų universitetinių studijų dalykų bloką sudaro 30 kreditų, pagrindinių specialiujų dalykų bloką sudaro 165 kreditai. Skirstymas į blokus Programos apraše yra nenuoseklus, prieštaringas. Vienoje Programos aprašo vietoje rašoma, kad pagrindinių specialiujų dalykų bloką (antras blokas) sudaro ir privalomi, ir pasirenkamieji dalykai, kaip ir pagrindinių gilesnių specialiųjų studijų bloką (trečias blokas). Tačiau taip pat išskiriamas pasirenkamųjų dalykų blokas, kurį sudaro 42 kreditai, kuris taip pat vadinamas trečiuoju bloku. Atitinkamai randasi du skirtingi „tretieji“ dalykų blokai. Programos dalykų ir modulių turinys atitinka studijų rūšį ir pakopą.

Alternatyviai pasirenkami dalykai studijuojami nuo 5 nuolatinė studijų ir 9 iššestinių studijų semestro. Studijuojamas vienas iš konkretų semestrą siūlomų dviejų dalykų.

Programos apraše nurodoma, kad Programą sudaro 11 studijų modulių. Numatyta, kad studijų modulį sudaro ir privalomi, ir pasirenkami dalykai. Tačiau skirstymas kelia abejonių, nes dalyko priskyrimo privalomam ar pasirenkamam kriterijai yra skirtingi, tad tinkamiau būtų modulį konstruoti tik iš privalomų, ar tik iš pasirenkamų dalykų.

Taip pat atkreiptinas dėmesys, kad kai kurie pasirenkamieji dalykai kartojasi turinio atžvilgiu (pvz., ES išorės santykių teisė ir ES ir jos kaimynystė: teisinė sistema, Žmogaus teisės (privalomas dalykas) ir Tarptautiniai ir Europos Žmogaus teisių apsaugos mechanizmai). Programos rengėjai nepaaiškina, kokių organizacinių priemonių imsis, kad užtikrintų, jog studentai nepasirinks turinio atžvilgiu panašių dalykų.

Tarptautinei teisei studijuoti tiesiogiai yra skirti 6 privalomieji dalykai (33 kreditai) ir 9 pasirenkamieji dalykai (pasirinkti reikia bent jau 3 iš jų), ES teisei tiesiogiai yra skirti 2 privalomieji dalykai (12 kreditų) ir 10 pasirenkamųjų dalykų (pasirinkti būtina bent jau 4 iš jų). Tai apskritai, pakankama tarptautinei bei ES teisei tiesiogiai skiriama studijų apimtis.

Vertinant antrąją Programos aprašą, nustatyta, jog skirtingai nuo pirminio Programos turinio, antrajame Programos apraše į Programą įtrauktų atskirų dalykų turinys formaliaja prasme atitinka studijų rūšį ir pakopą. Remiantis sisteminiu Teisės studijų krypties aprašo, Konstitucinio teismo praktikos bei teisės aktų, nustatančių profesinius kvalifikacinius reikalavimus, aiškinimu, ketinamos vykdyti Programos turinys (vertinant visą Programą kaip visumą) leidžia pasiekti Teisės krypties studijų apraše suformuluotų ir Programos apraše replikuotų programos studijų rezultatų ir įgyti teisininko kvalifikaciją, kuri leis užsiimti teisine profesine veikla, neregamentuota Lietuvos Respublikos įstatymais.

Baigiamojo darbo bei profesinės praktikos apimtis atitinka teisės aktų reikalavimus. Magistro darbui ketinamoje vykdyti programoje numatyti 20, o profesinei praktikai – 16 kreditų. Aprašo dėl bendrųjų studijų vykdymo reikalavimų 11 p. nurodoma, kad jeigu kitaip nenumato krypties aprašas, bendra praktikos apimtis vientisiosiose studijose turi būti ne mažesnė nei 20 kreditų, o baigiamojo darbo rengimui ir gynimui – ne mažiau nei 30 kreditų. Teisės krypties studijų aprašas šiuos reikalavimus sumažina iki atitinkamai 15 (14 p.) ir 20 kreditų (53 p.).

Antrajame Programos apraše Programos rengėjai patikslino, kaip bus užtikrinamas bendrasis studijų programoms keliamas reikalavimas, kad tiesiogiai dalyvaujant dėstytojams ir studentams kontaktinis darbas (ne nuotolinis kontaktinis darbas) sudarytų ne mažiau kaip 10 proc. programos apimties (Bendrųjų reikalavimų studijų programoms 21.1 p.). Nuolatinėse studijose jis sudaro 30 proc., iššęstinėse – 15.5 proc. programos apimties.

Rekomenduotina peržiūrėti studijų dalykų aprašuose pateikiamus literatūros sąrašus. Pirma, studijų dalykų aprašuose pateikiami labai nevienodos apimties literatūros sąrašai, nurodoma arba tik viena-dvi pagrindinės knygos, arba labai daug siaurai specializuotos literatūros šaltinių, nėra išskirti pagrindiniai vadovėliai. Kai kuriuose studijų dalykų aprašuose literatūros sąrašas yra perteklinis, literatūros sąrašė nurodomas studijuotinos pagrindinės literatūros kiekis nėra proporcingas dalyko apimčiai (studento individualiam darbui skirtoms valandoms). Šią problemą iš dalies sprendžia studijų medžiagos, įskaitant privalomą literatūrą (ne tik jos sąrašą), pateikimas Moodle aplinkoje bei šaltinių išskyrimas pagrindinius ir papildomus literatūros šaltinius, ką Programos rengėjai padarė atnaujintame apraše. Visgi ir privalomos literatūros kiekis turėtų būtų proporcingas studijuojamo dalyko apimčiai (pvz., Tarptautinė viešoji teisė I dalyke numatyti 6 privalomi didelės apimties vadovėliai, panašūs turinio prasme).

Kai kuriuose dalykų aprašų literatūros sąrašuose pasitaiko senesnės šaltinių versijos (pvz., studijuojant tarptautinę aplinkos teisę siūloma studijuoti iš M. N. Shaw “International Law” (2008) vadovėlio, nors jau yra ir 2017 m. knygos leidimas), siūloma atnaujinti dalykų aprašus nurodant naujausius literatūros šaltinius. Taigi nors Programoje dėstomų dalykų turinys (tematikos) ir naudojami inovatyvūs studijų metodai iš principo nekelia abejonių dėl Programos atitikimo naujausiems teisės mokslo pasiekimams, ši atitikimą turėtų demonstruoti ir dalykų aprašuose pateikti literatūros sąrašai.

Pataisymai, atlikti atsižvelgiant į ekspertų rekomendacijas

Programos rengėjams žymiai padidinus kai kurių būtinųjų studijų dalykų apimtį, ketinamos vykdyti Programos turinys (vertinant visą Programą kaip visumą) leidžia pasiekti Teisės krypties studijų apraše suformuluotų ir Programos apraše replikuotų programos studijų

rezultatų ir įgyti teisininko kvalifikaciją, kuri leis užsiimti teisine profesine veikla, neregamentuota Lietuvos Respublikos įstatymais.

Turinio suskirstymas į blokus Programos apraše nepatikslingas. Peržiūrėtas studijų planas neišsprendžia galimo dalykų turinio kartojimosi problemos, jeigu studentams sudaromos realios galimybės rinktis alternatyvius dalykus. Pvz., kartojasi studijų dalykų Žmogaus teisių (privalomas dalykas) ir Tarptautiniai ir Europos Žmogaus teisių apsaugos mechanizmai (pasirenkamasis dalykas) turinys.

Nors literatūros šaltiniai studijų dalykų aprašuose suskirstyti į pagrindinius ir papildomus, literatūros sąrašų atnaujinimo ar proporcingumo dalyko apimčiai klausimas iš esmės nespręstas.

Naujai pateikti nuolatinių ir iššestinių studijų planai rodo, kad nenuotolinis kontaktinis darbas sudaro daugiau nei 10 proc. programos kontaktinio darbo, t.y. taip, kaip reikalauja Bendrųjų reikalavimų studijų programoms 21.1 p.

Pagrindinės srities stiprybės

- Pakankama studijų apimtis, skiriama tiesiogiai tarptautinei teisei ir ES teisei studijuoti.
- Programą įtrauktų atskirų dalykų turinys formaliąja prasme atitinka studijų rūšį ir pakopą
- Programos turinys leidžia pasiekti Teisės krypties studijų apraše suformuluotų ir Programos apraše replikuotų programos studijų rezultatų ir įgyti teisininko kvalifikaciją, kuri leis užsiimti teisine profesine veikla, neregamentuota Lietuvos Respublikos įstatymais.

Pagrindinės srities silpnybės

Programa šioje srityje turi esminių trūkumų, t.y.:

- Nepakankamai aiškiai suformuluotas pasirenkamųjų dalykų išskyrimo studijų Programoje kriterijus, turinio suskirstymas į blokus Programos apraše yra nenuoseklus ir prieštaringas, kai kurie pasirenkamieji dalykai kartojasi turinio atžvilgiu (**iš dalies atsižvelgta**).
- Dauguma studijų dalykų aprašuose pateikiamų literatūros sąrašų nėra proporcingi dalykų apimčiai (**atsižvelgta iš dalies**).

2.3. *Personalas*

Antrajame Programos apraše rengėjai iš esmės peržiūrėjo studijų planus, žymiai padidindami būtinųjų studijų dalykų apimtį ir pridėdami papildomų būtinųjų dalykų, tokių kaip Baudžiamoji teisė ir procesas, Darbo teisė ir šeimos teisė tapo nepasirenkamais dalykais, kad atitiktų minimalų Vyriausybės nustatytą specialiųjų studijų dalykų apimtį taip užtikrinant, kad vienpakopį teisinį išsilavinimą įgijęs asmuo įgytų pakankamas specialiąsias teises žinias ir įgūdžius, leidžiančius spręsti sudėtingus kompleksinius teisinius klausimus. Tačiau nepakeistas numatomų dėstytojų sąrašas, dėl ko akivaizdu, kad nėra aišku, kokie dėstytojai dėstys naujai įtrauktus dalykus - Baudžiamoji teisė ir bylinėjimasis, Konstitucinė teisė, Civilinė teisė, Darbo teisė, Šeimos ir paveldėjimo teisė, Intelektinės nuosavybės teisė, Tarptautinė baudžiamoji teisė. Taip pat ir toliau neaišku, kas dėstys anglų kalbą.

Planuojama, kad Programą vykdys 14 dėstytojų, iš kurių 5 yra profesoriai, 7 – docentai ir 2 – lektorai. Visgi analizuojant pateiktus dėstytojų gyvenimo aprašymus kyla neaiškumų. Kalbant apie profesorius, vienas dėstytojas yra profesorius emeritas, kitas dėstytojas numatomų dėstytojų sąraše nurodytas kaip profesorius, o pagal pateiktą gyvenimo aprašymą yra docentas. Tačiau formalūs reikalavimai tenkinami bet kuriuo atveju, nes pagal siūlomą dėstyti Programą ne mažiau kaip 20 procentų krypties dalykų apimtį turi dėstyti profesoriaus pareigas einantys dėstytojai, o, konkrečiu atveju, yra 13 Programos dalykų, kuriems skiriama po 6 kreditus ir 2, kuriems skiriama po 3 kreditus, kas sudaro virš 25 procentų Programos dalykų apimtį, kur dėstys profesoriaus pareigas einantys dėstytojai. Programos rengėjams rekomenduojama patikslinti gyvenimo aprašymus ir tiksliai nurodyti dėstytojų pareigas.

12 iš 14 dėstytojų, kas sudaro 86% Programos akademinio personalo, turi daktaro laipsnį, iš kurių 10 – teisės krypties mokslų ir 2 – filosofijos krypties mokslų (tarp jų visi 12 turi ir pedagoginį vardą). 2 dėstytojai turi tik magistro laipsnį. Formalūs reikalavimai tenkinami (ne mažiau kaip 80 % dėstytojų turi turėti mokslo daktaro laipsnį).

Programos apraše taip pat nepateikiama informacija, ar užsienio valstybėse įgytas mokslinis daktaro laipsnis yra pripažintas Lietuvos mokslų tarybos Lietuvos Respublikos įstatymų nustatyta tvarka. Rekomenduojama pateikti pripažinimo dokumentus, nes ši informacija gali iš esmės keisti kokybinį vertinimą, ar dėstytojai turi tinkamą kvalifikaciją įgyvendinti vertinamą studijų Programą.

Pagal pateiktą numatomų dėstytojų sąrašą, jų aprašoma kvalifikacija pakankama, tačiau išanalizavus dėstytojų CV ir mokslinę veiklą bei jų dėstomus dalykus, kyla pagrįstų abejonių dėl atitikimo teisės aktų kvalifikacijai keliamiems reikalavimams.

Teisės studijų krypties aprašo 44 punktas pateikia rekomendaciją, kad ne mažiau kaip pusę teisės studijų krypties dalykų studijų programoje dėstyti asmenys, turintys teisėjo ar

prokuroro praktinio darbo patirties, taip pat asmenys, turintys advokato, notaro, antstolio ar kitos profesinės teisinės praktikos patirties toje srityje, kurios studijų dalyką jie dėsto. Dėstytojų gyvenimo aprašymų analizė leidžia daryti išvadą, kad ši rekomendacija nėra įgyvendinama: du dėstytojai yra advokatai, vienas dėstytojas dirbęs teisėju 1996 m.

Teisės studijų krypties aprašo 43 p. įtvirtintas reikalavimas, kad dėstyti daugiau kaip du skirtingų teisės mokslo šakų dalykus leidžiama tik tiems dėstytojams, kurių mokslinio darbo produkcija ir (arba) praktinės veiklos sritis yra tiesiogiai susijusi su dėstomais dalykais. Numatomų dėstytojų sąrašė vieno dėstytojo darbinė patirtis nurodyta tik Europos humanitariniame universitete asistento ir programų koordinatoriaus pareigose, tačiau ketinamos dėstyti disciplinos priskirtinos skirtingų teisės šakų: Kompiuteriniai teisiniai tyrimai; Teisinių dokumentų rengimo ir advokatų veiklos įgūdžiai; Tarptautinė aplinkos teisė; Tarptautinė investicijų teisė ir arbitražas; Įmonių socialinė atsakomybė ir teisė; Teisės aktų aiškinimas; Energetikos teisė ir politika. Akivaizdu, kad pažeidžiamas Teisės studijų krypties aprašo 43 p. reikalavimas (pacituotas šios pastraipos pradžioje). Taip pat asistento ir programų koordinatoriaus patirtis nėra pakankama išdėstyti aukščiau išvardintas disciplinas.

Pagal pateiktus gyvenimo aprašymus, numatomų Programos dėstytojų mokslinis aktyvumas buvo geras iki 2016 m. 2016-2018 m. jis ženkliai sumažėjo. Aktyvūs buvo 7 specialybinių dalykų dėstytojai. Tačiau tik nedidelė dalis skelbtų publikacijų yra mokslinės. Kitos publikacijos yra kaip konferencijų medžiaga, straipsniai žurnaluose, užsienio leidyklų rengtose enciklopedijose. Rekomenduojama sustiprinti aktyvumą skelbiant mokslines publikacijas, ypač referuojamuose užsienio leidiniuose su citavimo indeksu.

Į ketinamos vykdyti Programos vykdymą įtrauktų dėstytojų gyvenimo aprašymai rodo, kad dauguma dėstytojų nevykdo tyrimų dėstomų dalykų srityse. Tai akivaizdžiai matoma tiesiog peržiūrint pateiktus gyvenimo aprašymus, kur beveik visuose gyvenimo aprašymuose mokslinių straipsnių publikavimas pasibaigia 2016 metais. Teisės moksle pagrindinė mokslinių tyrimų forma yra moksliniai straipsniai, todėl jų nenurodymas dėstytojų gyvenimo aprašymuose leidžia daryti išvadą, kad moksliniai tyrimai nėra vykdomi. Susitikimo su ekspertais metu buvo paprašyta pateikti į ketinamos vykdyti Programos vykdymą įtrauktų dėstytojų mokslinių tyrimų ir publikacijų sąrašą už 2017-2018 m., tačiau šis prašymas nebuvo įvykdytas. Rekomenduojama papildyti dėstytojų gyvenimo aprašymus naujausiais jų tyrimais ir mokslinėmis publikacijomis, jei tokie yra, kad būtų atspindėta reali situacija.

Antrosios studijų pakopos universitetinių teisės krypties studijų programoje ne mažiau, kaip 80 procentų visų studijų dalykų dėstytojų turi turėti mokslo daktaro laipsnį, iš jų ne mažiau kaip 60 procentų krypties dalykų mokslinės veiklos kryptis turi atitikti jų dėstomus dalykus

(Teisės studijų krypties aprašo 45 p.). Šis reikalavimas, visų pirma, sunkiai įgyvendinamas dėl to, kad dauguma dėstytojų paskutiniaisiais metais nevykdo mokslinių tyrimų.

Vertinant dėstymą tik šioje Programoje, dėstytojų skaičius pakankamas. Pagal nuolatinių studijų formos studijų planą tik vienas dėstytojas dėstys 2 dalykus penktąjį semestrą, kiti dėstytojai – po 1. Studijų plane yra dalykų, kurių dėstytojai nėra aiškūs: Anglų kalba, Lyginamoji administracinė teisė ir procedūros, Civilinė teisė, Lyginamoji baudžiamoji teisė ir bylinėjimasis, Šeimos ir paveldėjimo teisė, Darbo teisė, ES konkurencijos teisė, ES sujungimai ir įsigijimai; neaišku, kas ves trečiųjų metų seminarą.

Atkreiptinas dėmesys, kad vizito metu nustatyta, kad studijos labiau orientuotos ne į Lietuvos teisės sistemą, o į Baltarusijos teisę, tarptautinės ir ES teisės kontekste. Dalis dėstytojų jau turi patirties dėstant panašius dalykus kitose universiteto programose ir kituose universitetuose.

Programa šioje srityje tenkina minimalius standartus.

Pagrindinės srities stiprybės

- 86 % numatomų dėstytojų turi daktaro laipsnį.
- Dalis dėstytojų jau turi panašių dalykų dėstymo patirtį kitose universiteto programose ir kituose universitetuose.

Pagrindinės srities silpnybės

- 2016-2018 metais žemas dėstytojų mokslinių tyrimų rezultatų publikavimo rodiklis (pagal ekspertams pateiktus gyvenimo aprašymus) (**neatsižvelgta**).
- Didesnė dalis dėstytojų nevykdo tyrimų dėstomų dalykų srityse (**neatsižvelgta**).
- Neįgyvendinamas Teisės studijų krypties aprašo 45 p. įtvirtintas reikalavimas, kad antrosios studijų pakopos universitetinių teisės krypties studijų programoje ne mažiau kaip 60 procentų krypties dalykus programoje dėstančių mokslo daktarų mokslinės veiklos kryptis turi atitikti jų dėstomus dalykus (**neatsižvelgta**).
- Neįgyvendinamas Teisės studijų krypties aprašo 43 p. įtvirtintas reikalavimas, kuris dėstyti daugiau kaip du skirtingų teisės mokslo šakų dalykus leidžia tik tiems dėstytojams, kurių mokslinio darbo produkcija ir (arba) praktinės veiklos sritis yra tiesiogiai susijusi su dėstomais dalykais (**neatsižvelgta**).
- Nepaaiškinama, kaip siekiama įgyvendinti Teisės studijų krypties aprašo 44 p. rekomendaciją, kad ne mažiau kaip pusę teisės studijų krypties dalykų studijų programoje dėstyti asmenys, turintys teisėjo ar prokuroro praktinio darbo patirties, taip pat asmenys,

turintys advokato, notaro, antstolio ar kitos profesinės teisinės praktikos patirties toje srityje, kurios studijų dalyką jie dėsto **(neatsižvelgta)**.

- Programos įgyvendinimas negarantuojamas visa apimtimi – 9 dalykų dėstytojai Programos apraše nėra nurodomi **(neatsižvelgta)**.

- Nėra informacijos, ar užsienio valstybėse įgytas mokslinis daktaro laipsnis yra pripažintas Lietuvos mokslų tarybos Lietuvos Respublikos įstatymų nustatyta tvarka **(iš dalies pateikta informacijos, tačiau nėra aišku konkrečiai kurio dėstytojo laipsniai pripažinti Lietuvoje)**.

2.4. Materialieji ištekliai

Ši ekspertų grupė vertina tris Socialinių mokslų departamento pateiktas ketinamas vykdyti programas (be šios Programos, dar vertinamos *Tarptautinė verslo teisė* ir *Žmogaus teisės praktikoje* ketinamos vykdyti studijų programos) todėl šios dalies analizė ir išvados yra panašios visuose vertinimuose, nes materialieji ištekliai yra tie patys, kokius universitetas turi.

Turima ir planuojama plėsti infrastruktūra ir metodiniai ištekliai yra pakankami ir tinkami vykdyti Programą.

Studentams įrengtos kompiuterizuotos darbo vietos.

Bibliotekoje taip pat įrengtos kompiuterizuotos darbo vietos, kurios leidžia ieškoti informacijos internete. Bibliotekos fondą sudaro teisės srities leidiniai, t. y. teisės mokslų krypties knygos, vadovėliai, metodiniai leidiniai, pagrinde rusų ir anglų kalba. Bibliotekos šaltiniai nėra labai gausūs, maža literatūros lietuvių kalba, nors į studijas priimami ir lietuviai. Esant poreikiui, dėstytojai turi galimybę įkelti reikiamą studijų medžiagą į Moodle sistemą. Dėstytojams sudaromos sąlygos gauti reikiamą metodinę medžiagą: dėstytojui paprašius bibliotekos darbuotojais pateikia reikiamą medžiagą skaitmenizuotu formatu. Veikia prieiga prie mokslinių publikacijų duomenų bazių. Svarbu paminėti, kad studentai prie duomenų bazių jungtis gali tik universitete esančiais kompiuteriais. Studentai iš namų jungtis prie duomenų bazių negali.

Studijoms skirtos patalpos atitinka joms keliamus reikalavimus: 14 auditorijų, kurios talpina nuo 15 iki 140 studentų. Auditorijos aprūpintos demonstracinėmis priemonėmis (vaizdo projektoriais). Įrengtos kompiuterių klasės, kurių pakanka studijų Programos numatytiems praktinėms užduotims atlikti, tinkamam mokymuisi.

Tinkamai veikia Moodle sistema, sudarytos sąlygos sudaryti programų planus, paskaitų temas, įdėti reikiamą literatūrą, paskirstyti užduotis, tikrinti studentų žinias, atlikti vertinimus,

interaktyviai bendrauti su studentais. Studentams ir dėstytojams sudarytos kokybiškos sąlygos studijoms nuotoliniu būdu, taip pat komunikacijai ir grįžtamajam ryšiui.

Nėra atskiros erdvės dėstytojams, jų moksliniam ir su studijomis susijusiam darbui, dėstytojai neturi individualizuotų darbo vietų.

Aukštosios mokyklos numatoma bazė praktikoms yra tinkama. Vertinimo metu nustatyta, kad praktikos gali būti atliekamos bendradarbiaujant su socialiniais partneriais. Rekomenduotina plėtoti ryšius su trečiosiomis šalimis siunčiant studentus atlikti praktiką pagal studijų programas.

Pagrindinės srities stiprybės

- Veikia Moodle aplinka, leidžianti kokybiškai vykdyti studijas.
- Studentai turi galimybę laisvu laiku naudotis universiteto kompiuterių darbo vietomis.

Pagrindinės srities silpnybės

- Nėra atskiros erdvės dėstytojams, jų moksliniam ir su studijomis susijusiam darbui, dėstytojai neturi individualizuotų darbo vietų.
- Bibliotekos šaltiniai nėra labai gausūs, maža literatūros lietuvių kalba, nors į studijas priimami ir lietuviai.

2.5. Studijų eiga ir jos vertinimas

Priėmimo į studijas reikalavimai yra aiškiai išskirti ir yra pagrįsti. Svarbu pastebėti, kad yra taikomi papildomi atrankos į studijas metodai, pavyzdžiui, motyvacinis pokalbis, tačiau nėra aišku, kaip ir kokiais kriterijais remiantis vyksta pretendentų motyvacinio pokalbio ir esė vertinimas, kaip vyksta asmenų, turinčių teisinį išsilavinimą ar teisės bakalauro laipsnį, motyvacijos ir gebėjimų vertinimas. Aiškūs, viešai paskelbti vertinimo kriterijai užtikrintų atrankos į studijas procedūros skaidrumą.

Nors dalis Programos yra įgyvendinama anglų kalba, priėmimo metu nėra laikomasi tarptautinių užsienio kalbos įvertinimo standartų (IELTS, TOEFL). Programos apraše nurodyta, jog pretendentams keliamas reikalavimas, kad užsienio kalbos mokėjimas pagal mokyklinio ugdymo programą būtų ne mažesnis nei 8 balai, kas neužtikrina vienodo studentų užsienio kalbos žinių lygio, kurį būtų galima toliau tobulinti studijų metu. Vizito metu Programos dėstytojai nurodė, jog viena vertus, pakankamai žemas anglų kalbos žinių lygis yra opi problema studijuojantiems. Kita vertus, tarptautinių užsienio kalbos įvertinimo standartų įvedimas, jų manymu, reikšmingai sumažintų į studijas aplikuojančių skaičių tiek dėl tarptautinio užsienio

kalbos vertinimo prieinamumo Baltarusijoje, tiek dėl bendro užsienio kalbų lygio šalyje. Pagirtina, kad aukštoji mokykla šią problemą sprendžia sistemiškai, tiek sudarydama sąlygas studijuoti užsienio kalbas, tiek palaipsniui kasmet didindama anglų kalba dėstomų dalykų skaičių. Vizito metu Programos dėstytojai pastebėjo, kad studijų eigos metu studentų anglų kalbos žinios gerėja ir yra pakankamos intensyvioms specializacijos studijoms anglų kalba paskutinių semestrų metu. Visgi analizuojant studijų dalykų aprašus ne visuomet aišku, kurie dalykai yra studijuojami rusų, o kurie anglų kalba (galima spėti tik iš dominuojančių šaltinių literatūros sąrašė), ką rekomenduotina patikslinti. Pagirtina ir tai, kad sudarytos tarptautinio mobilumo galimybės, studentai gali išvykti pagal Erasmus+ programą.

Programoje naudojami įvairūs naujausias mokymosi tendencijas atliepiantys studijų metodai, kurie iš esmės yra tinkami Programos studijų rezultatams pasiekti. Sėkmingai naudojama *Moodle* sistema, studijų Programos dėstytojai nuotoliniu būdu turi galimybę pateikti atsiliepimus apie studentų pateiktas užduotis, studentai lengvai pasieka studijų medžiagą.

Nors Programos apraše studentų pasiekimų vertinimas nėra sistemiškai aptartas, ką ekspertų grupė rekomenduoja padaryti, koreguojant Programos aprašą, sistema išryškėja analizuojant studijų dalykų aprašus. Naudojami studentų pažangumo vertinimo metodai įvairūs (dalyvavimas debatuose, praktinio pobūdžio seminarai, esė, atvejų sprendimai) ir tinkami studijų pasiekimams įvertinti. Visgi studentų pasiekimų vertinimo sistemos šioje Programoje neaptarimas kelia neaiškumų. Pvz., daugumoje studijų dalykų vertinimas yra suminis, t.y. taikoma kaupiamojo balo sistema ir vertinamas egzaminas. Visgi kai kuriuose dalykuose egzaminas nėra numatytas (pvz., Teisinių dokumentų rengimo ir atstovavimo įgūdžiai, Teisės aktų aiškinimas, ES mokesčių teisė, ES sutarčių ir deliktų teisė, Teisės ir teisinių idėjų istorija, Tarptautinis civilinis bylinėjimasis ir komercinis arbitražas, PPO teisė) arba numatytas skirtingas jo įvertis galutiniame pasiekimų vertinime (pvz., daugumoje dalykų egzamino įvertinimas sudaro 30 proc., kai kur 25 proc., 33 proc., 40 proc. ar 50 proc. galutinio vertinimo). Kai kuriuose studijų dalykuose užsiėmimų praleidimas gali lemti ir kaupiamojo balo mažinimą (pvz., ES Sanglaudos politikos teisės, ES konstitucinė teisė ir integracija, ES išorės santykių teisė, ES ir jos kaimynystė: teisinė sistema). Lieka neaišku, ar suminio rezultato vertinimo turinys yra paliktas išskirtinai dėstytojo diskrecijai, ar Programos komitetas ar administracija nubrėžia tam tikras vertinimo gaires.

Programos apraše nesąžiningo studijavimo (išskyrus plagiato), diskriminavimo prevencijos, apeliavimo priemonių sistema ir procedūros neaptiriamos. Universitete yra priimtas Akademinės etikos kodeksas, tačiau nėra aišku, kaip jis įgyvendinamas praktikoje. Šiuo atžvilgiu visų pirma pažymėtina, kad studentų akademinės etikos pažeidimai Akademinės etikos kodekse yra siejami tik su studentų rašto ir kūrybiniais darbais. Vizito metu buvo patvirtinta, kad

nesąžiningumo egzamino metu atveju studentas perspėjamas arba egzaminas nutraukiamas, nesiimant jokių tolimesnių institucinių veiksmų. Tai ekspertų grupei leidžia daryti prielaidą, kad aukštojoje mokykloje galimai nėra nustatytų procedūrų ar nuoseklios praktikos, kaip dėstytojais turėtų reaguoti į nesąžiningumą studentų pasiekimų vertinimo metu.

Ženkliai daugiau dėmesio universitetas skiria plagiato prevencijai. Universitete galioja specialios taisyklės, reguliuojančios nepriklausomų rašto ir kūrybinių darbų rengimą, kuriose suformuluota tiek pranešimo apie galimą plagiatą procedūra, tiek galima studentų atsakomybė. Visgi po diskusijų vizito metu susidaro įspūdis, kad nuostatos dėl studentų atsakomybės nėra įgyvendinamos visa apimtimi (nustačius plagiatą studentui leidžiama darbą ginti kitais mokslo metais). Tai taip pat indikuoja, kad universitete nėra bendros akademinio nesąžiningumo prevencijos politikos, akademinės etikos pažeidimai yra toleruojami imantis tik neformalių priemonių (pvz., perspėjant studentą dėl galimo pažeidimo). Tokią prezumpciją galėtų paneigti universiteto pateikta nustatytų akademinės etikos pažeidimų statistika, kuria rekomenduojama papildyti Programos aprašą, ir įvardintos institucinės priemonės, kurių imamasi plėtojant akademinės etikos supratimą aukštojoje mokykloje.

Nors Programos apraše apeliacijų teikimo procedūra nėra aptarta, vizito metu buvo patvirtinta, jog studentai gali pateikti apeliacijas dėl jų pasiekimų vertinimo. Tokia galimybė numatyta universiteto Studijų tvarkos XII dalyje, joje aptariama tiek apeliacijų pateikimo terminai, pagrindai, tiek pati procedūra. Visgi vizito metu ekspertų grupei nepavyko išsiaiškinti, ar tokia procedūra garantuoja "realaus" apeliavimo teisę, dėl to rekomenduojama Programos aprašą papildyti kelių pastarųjų metų išnagrinėtų apeliacijų statistika.

Programa šioje srityje tenkina tik minimalius standartus. Būtina atkreipti dėmesį, kad Programos rengėjai pateikė susijusius vidinius universiteto dokumentus (Vidinį universiteto studentų studijų pasiekimo vertinimo standartą, Savarankiškų rašto ir kūrybinių darbų rengimo EHU nuostatus, EHU akademinės etikos kodeksą, EHU elgesio kodeksą) ir vertinimas buvo atliktas atsižvelgiant į šiuos dokumentus. Svarbu pažymėti tai, kad nors šie dokumentai ir patikslina kai kuriuos studijų eigos aspektus, klausimai dėl jų realaus taikymo praktikoje lieka neatsakyti, o Programos aprašas šiuo aspektu nekoreguotas. Ketinamų vykdyti studijų programų aprašo rengimo, programos vertinimo ir akreditavimo metodikos 11 p. nurodoma, kad Studijų programos aprašas yra skirtas „<...> informuoti būsimus studentus apie programos tikslą (-us), programoje numatomus studijų rezultatus, turinį, studijų metodus, vertinimą; <...> informuoti studentus apie tai, ką jie privalės žinoti, gebėti, suprasti baigus programą (studijų dalyką), kokie bus jų pasiekimų vertinimo kriterijai, metodai, formos; <...> sukurti prielaidas programos akreditavimui“. 12 p. nurodoma, kad „Apraše privalo būti pateikta visa informacija, būtina

akreditavimo sprendimui priimti“. Atitinkamai visi esminiai studijų eigos klausimai (įskaitant akademinės etikos užtikrinimo, apeliavimo ir kt. klausimus) turėtų būti aptarti Programos apraše.

Pataisymai, atlikti atsižvelgiant į ekspertų rekomendacijas

Programos rengėjai pateikė priėmimo į pirmosios pakopos studijų programą taisykles, kuriose aptarti stojimo reikalavimų vertinimo kriterijai. Su dokumentais, reglamentuojančiais studijų sąžiningo studijavimo, diskriminavimo prevencijos, apeliavimo priemones ir procedūras, ekspertai jau buvo susipažinę po papildomo dokumentų pateikimo, dėl to minėtų dokumentų pateikimas šioje stadijoje neturi įtakos padarytoms rekomendacijoms. Programos aprašas šioje srityje nekoreguotas ir netikslintas.

Pagrindinės srities stiprybės

- Priėmimo į studijų Programą reikalavimai yra pagrįsti.
- Aukštoji mokykla suteikia galimybę kokybiškai dėstyti ir mokytis nuotoliniu būdu.
- Naudojami įvairūs naujausias mokymosi tendencijas atliepiantys studentų pažangumo vertinimo metodai.

Pagrindinės srities silpnybės

- Programos apraše neįvardintos nesąžiningo studijavimo, diskriminavimo prevencijos, apeliavimo priemonės ir procedūros (**iš dalies atsižvelgta (patikslinta), tačiau Programos aprašas nekoreguotas**).
- Programos apraše neaptarta studentų pasiekimų vertinimo sistema (**iš dalies atsižvelgta – Programos aprašas liko nekoreguotas**).
- Nėra aišku, kaip ir kokiais kriterijais remiantis vyksta esė ir motyvacinio pokalbio vertinimas, kaip vyksta asmenų, turinčių teisinį išsilavinimą ar teisės bakalauro laipsnį, motyvacijos ir gebėjimų vertinimas (**iš dalies atsižvelgta (patikslinta), tačiau Programos aprašas nekoreguotas**).

2.6. Programos vadyba

Studijų Programos vykdymo organizavimas, jo tobulinimas, Programos administracinis valdymas yra apibūdintas, numatytas atsakomybių už atskirus Programos vykdymo ir jos valdymo aspektus pasidalijimas tarp bendrų universiteto padalinių ir akademinio departamento.

Programos valdymo procese numatytos reguliarios studijų proceso, mokslinės veiklos, studentų skaičiaus dinamikos, programų vykdymo reikalavimų monitoringo procedūros.

Nėra visiškai aiškus studijų Programos komiteto vaidmuo, jo formavimo principai, santykis su akademinio departamentu ir atsakomybių pasiskirstymas. Apskritai, yra rizika, kad studijų Programos komitetas bus tik visiškai formalus organas. Programos apraše minima, kad „už tiesioginį studijų programos valdymą yra atsakingi Akademinio departamento vadovas ir programos Kuratorius.“ Tačiau koks konkretnesnis yra Programos kuratoriaus vaidmuo, kaip jis yra skiriamas, kokias konkrečiau funkcijas atlieka detaliau nėra apibrėžta. Akademinio departamento, ne vien jo vadovo, vaidmuo yra apibūdintas minimaliai.

Studijų kokybės užtikrinimo mechanizmas yra numatytas. Universitete yra studijų kokybės užtikrinimo ir kokybės palaikymo koordinatoriaus pareigybė, veikia Kokybės taryba, sprendžianti kokybės užtikrinimo klausimus. Kokybės užtikrinimo procesą ir priemones reglamentuoja „Kokybės valdymo sistemos įdiegimo koncepcija Europos humanitariniame universitete“ ir Universiteto tarybos 2017 metais patvirtinta „EHU studijų grįžtamojo ryšio organizavimo tvarka.“ Pagal ją yra numatytos studentų apklausos įvairiais studijų vykdymo klausimais, o taip pat socialinių partnerių ir absolventų apklausos. Tvarkoje numatyta, kad apklausų rezultatų analizę ne rečiau kaip kartą per studijų semestrą atlieka akademinis departamentas (šios Programos atveju – Teisės departamentas), studijų programų komitetai ir dėstytojai. Tvarkoje nėra detaliau kalbama kaip analizės rezultatai konkrečiau panaudojami, tik pažymima, kad veiksmus planuojant Programos vykdymo korekcijas, išplaukiant iš apklausų rezultatų, turėtų planuoti akademinis departamentas.

Aukštoji mokykla aktyviai siekia grįžtamojo ryšio iš studentų, tiek dėl atskirų dalykų dėstymo, tiek dėl programų įgyvendinimo kokybės. Jau tris metus vykdomų universiteto absolventų apklausų rezultatai rodo, jog studijos EHU prisideda prie tolimesnių studentų karjeros galimybių plėtojimo. Remiantis duomenimis, 62 proc. EHU studentų grįžta į Baltarusiją. 85 % studentų teigia, jog studijos EHU prisidėjo prie karjeros galimybių plėtojimo. Visgi, nėra aišku, ar studentai yra pakankamai įtraukiami į studijų proceso gerinimo procesą. Programos apraše neaptariami Programos vadybos klausimai, taigi nėra aišku, ar studentų atstovai įsitraukia į studijų programų komitetų veiklą, kurie, kaip vizito metu buvo patikslinta, užtikrina Programos kokybę.

Programos dalininkų įtraukimas į Programos vertinimą ir tobulinimą yra numatytas. Susitikimo su ekspertų grupe metu dalyvavo eventualūs Programos socialiniai partneriai, daugiausia nevyriausybinių organizacijų atstovai. Visgi jų įtraukimas į Programos rengimą ir tobulinimą yra tik minimalus.

Programa šioje srityje tenkina tik minimalius standartus.

Pataisymai, atlikti atsižvelgiant į ekspertų rekomendacijas

Po pirminių Programos vertinimo išvadų pateikimo Programos rengėjai pateikė papildomos informacijos, kurioje apibūdintas Programos kuratoriaus ir studijų komiteto vaidmuo. Programos kuratorius yra studijų komiteto narys. Programos komiteto sandara, komiteto vaidmuo vykdant studijų programą 2017-07-20. EHU rektoriaus įsakymu patvirtintuose tipiniuose studijų komiteto nuostatuose yra apibrėžti gana detalai. Numatyta, kad iš 7 komiteto narių bent du turi būti studentų atstovai ir bent vienas socialinis partneris.

Pagrindinės srities stiprybės

- Aiški grįžtamojo ryšio užtikrinimo tvarka, atsakomybių už pagrindinius Programos vykdymo aspektus paskirstymas tarp universiteto padalinių.

Pagrindinės srities silpnybės

- Nepakankamai apibrėžtas studijų komiteto, Programos kuratoriaus vaidmuo.
- Nesistemiškas socialinių dalininkų įtraukimas į Programos valdymą.
- Neaišku studentų įsitraukimo į studijų proceso gerinimą lygmuo bei jų galimybės dalyvauti studijų programų komitetų veikloje.

III. REKOMENDACIJOS

Į rekomendacijų punktus 1-19 siūloma atsižvelgti iki išvadų pateikimo SKVC Studijų vertinimo komisijai (vertinant pirmąjį programos aprašą).

- 1. Patikslinti studijų dalykų rezultatų formuluotes, pašalinti nesuderinamumus (neatsižvelgta pirmajame apraše; iš dalies atsižvelgta antrajame apraše).**
- 2. Studijų dalykų rezultatus ir Programos turinį suderinti su profesiniais kvalifikacijos (studijų krypties programoms keliamais) reikalavimais (atsižvelgta antrajame apraše).**
- 3. Išryškinti Programos ir atitinkamų studijų dalykų rezultatus, kuriais realizuojamas tikslas formuoti pedagoginius įgūdžius (atsižvelgta antrajame apraše).**

4. Nurodyti alternatyviai pasirenkamų dalykų išskyrimo kriterijus, paaiškinti, kaip aukštoji mokykla užtikrins, jog studentai nepasirinks turinio atžvilgiu panašių dalykų **(iš dalies atsižvelgta)**.

5. Paaiškinti, kaip užtikrinama, kad nenuotolinis kontaktinis darbas sudarytų ne mažiau kaip 10 proc. kontaktinio darbo **(atsižvelgta antrajame apraše)**.

6. Iš esmės peržiūrėti ir atnaujinti studijų dalykų aprašuose pateikiamus literatūros sąrašus, išskiriant pagrindinius ir papildomus literatūros šaltinius, kurių kiekis būtų proporcingas studijuojamų dalykų apimčiai **(iš dalies atsižvelgta)**.

7. Užtikrinti, kad Programoje laikomasi Teisės studijų krypties aprašo 45 p. įtvirtinto reikalavimo, kad antrosios studijų pakopos universitetinių teisės krypties studijų programoje ne mažiau kaip 60 procentų krypties dalykus programoje dėstančių mokslo daktarų mokslinės veiklos kryptis atitiktų jų dėstomus dalykus **(neatsižvelgta)**.

8. Užtikrinti, kad būtų laikomasi Teisės studijų krypties aprašo 43 p. įtvirtinto reikalavimo, kuris dėstyti daugiau kaip du skirtingų teisės mokslo šakų dalykus leidžia tik tiems dėstytojams, kurių mokslinio darbo produkcija ir (arba) praktinės veiklos sritis yra tiesiogiai susijusi su dėstomais dalykais **(neatsižvelgta)**.

9. Paaiškinti, kaip įgyvendinama Teisės studijų krypties aprašo 44 p. įtvirtinta rekomendacija, kad ne mažiau kaip pusę teisės studijų krypties dalykų studijų programoje dėsytų asmenys, turintys teisėjo ar prokuroro praktinio Darbo patirties, taip pat asmenys, turintys advokato, notaro, antstolio ar kitos profesinės teisinės praktikos patirties toje srityje, kurios studijų dalyką jie dėsto **(neatsižvelgta)**.

10. Papildyti dėstytojų sąrašą, parodant, kad aukštoji mokykla turi potencialą Programą įgyvendinti visa apimtimi **(neatsižvelgta)**.

11. Pateikti informaciją, kaip Programoje dėstančių dėstytojų, mokslinis daktaro laipsnis, įgytas užsienio valstybėse, yra pripažintas Lietuvos Respublikos įstatymų nustatyta tvarka **(iš dalies pateikta informacijos, tačiau nėra aišku konkrečiai kurio dėstytojo laipsniai pripažinti Lietuvoje)**.

12. Patikslinti numatomų Programos dėstytojų gyvenimo aprašymus, kad jie atspindėtų realią situaciją mokslinių tyrimų srities ir mokslo darbų atžvilgiu **(neatsižvelgta)**.

13. Programos aprašą papildyti nesąžiningo studijavimo (neapsiribojant plagiatu), diskriminavimo prevencijos, apeliavimo priemonių ir procedūrų, bei jau suformuotos praktikos aprašymu **(iš dalies atsižvelgta (patikslinta) antrajame apraše, tačiau Programos aprašas nekoreguotas)**.

14. Patikslinti, kokiais kriterijais remiantis vyksta esė ir motyvacinio pokalbio, vertinimas, kaip vyksta asmenų, turinčių teisinį išsilavinimą ar teisės bakalauro laipsnį,

motyvacijos ir gebėjimų vertinimas (**iš dalies atsižvelgta antrajame apraše, tačiau Programos aprašas nekoreguotas**).

15. Programos aprašą papildyti detaliu Programos studentų pasiekimų vertinimo sistemos aprašymu (**iš dalies atsižvelgta antrajame apraše, tačiau Programos aprašas nekoreguotas**).

16. Patikslinti, kurie dalykai yra studijuojami rusų, o kurie – anglų kalba (**iš dalies atsižvelgta**).

17. Pateikti Programos studijų planą, kuriame būtų atspindėtas kontaktinių ir individualaus studentų darbo valandų skaičius bendrame valandų, skirtų studijų dalykams studijuoti, skaičiuje (**atsižvelgta**).

18. Aiškiai apibrėžti studijų Programos komiteto, Programos kuratoriaus vaidmenį. (**atsižvelgta**).

19. Paaikškinti, kaip užtikrinamas socialinių dalininkų bei studentų įtraukimas į Programos valdymą (**iš dalies atsižvelgta**).

Rekomendacijos skirtos ilgalaikiam programos įgyvendinimui

20. Numatyti veiksmingas mokslinių publikacijų aktyvumo skatinimo priemonės, akcentuojant publikacijas tarptautinėse duomenų bazėse referuojamuose leidiniuose su citavimo indeksais.

21. Imtis institucinių ir organizacinių žingsnių, kad būtų užtikrinta netolerancija visų formų akademinės etikos pažeidimams ir formuoti šių pažeidimų prevencijos politiką.

22. Užtikrinti sistemiską socialinių dalininkų bei studentų įtraukimą į Programos valdymą.

23. Užtikrinti, kad visi programos absolventai įgytų bazinių žinių apie Lietuvos teisinę sistemą.

IV. APIBENDRINAMASIS ĮVERTINIMAS

Europos humanitarinio universiteto ketinama vykdyti studijų programa *Tarptautinė teisė ir Europos sąjungos teisė* vertinama **teigiamai**.

Eil. Nr.	Vertinimo sritis	Srities įvertinimas, balai
1	Programos tikslai ir numatomi studijų rezultatai	2
2	Programos sandara	2
3	Personalas	2
4	Materialieji ištekliai	3
5	Studijų eiga ir jos vertinimas	2
6	Programos vadyba	3
	Iš viso:	14

1. Nepatenkinamai (yra esminių trūkumų, kuriuos būtina pašalinti)
2. Patenkinamai (tenkina minimalius reikalavimus, reikia tobulinti)
3. Gerai (sistemiškai plėtojama sritis, turi savitų bruožų)
4. Labai gerai (sritis yra išskirtinė)

Grupės vadovas: doc. dr. Tomas Bagdanskis

Grupės nariai: prof. dr. Regina Valutytė

Sandra Matoškaitė